

## บทที่ 5

### หลักการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน

#### 1. สัมพันธภาพต่อบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

ปัจจุบันการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย กำลังได้รับการปรับปรุงในด้านต่าง ๆ เช่น หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ วิธีการสอน หนังสือแบบเรียน การอบรมครู และการให้ทุนการศึกษาเพิ่มขึ้นทั้งในและนอกประเทศ การปรับปรุงดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายสำคัญก็คือ ต้องการให้เด็กได้รับการศึกษาอย่างสมบูรณ์ แต่จุดมุ่งหมายดังกล่าวอาจไม่สัมฤทธิ์ผล ถ้าโรงเรียนขาดความร่วมมือจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กนักเรียนเพราะเด็กอาจมีพัฒนาการทุกด้านไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นบิดามารดาหรือผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาเล่าเรียนของเด็ก ฉะนั้นการที่จะช่วยให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีความรู้สึกที่ดีต่อครู และรู้ซึ่งถึงหน้าที่ของตนในอันที่จะช่วยให้การศึกษาของบุตรหลานเป็นผลดียิ่งขึ้นไปอีก บิดามารดาหรือผู้ปกครองจึงควรสร้างสัมพันธภาพกับครูในโรงเรียนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ถ้าผู้ปกครองไม่เข้าใจเด็ก เลี้ยงดูหรืออบรมไปในทางที่ผิดด้วยเจตนาหรือไม่ก็ตาม จะเป็นสาเหตุทำให้เด็กได้รับทัศนคติและอุปนิสัยไม่ดีจากทางบ้านเมื่อเด็กไปโรงเรียนก็ตกเป็นภาระของครูที่จะต้องช่วยแก้ไขให้เด็กโอนเอียงไปในทางที่ดี ถ้าผู้ปกครองและครูได้ร่วมมือและประสานงานกันอบรมสั่งสอน และช่วยกันแก้ปัญหาความยุ่งยากต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กแล้ว เด็กก็จะมีโอกาสได้รับการศึกษาและเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ทุกวิถีทางเพื่อเตรียมตัวเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต

#### ความสำคัญของความสัมพันธ์ต่อบิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียน

แนวความคิดของการอยู่ร่วมกัน มีหลักสำคัญว่าต้องมีความเป็นอิสระ และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข่าวสารอย่างต่อเนื่องกันฉันใด ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองก็ย่อมจะต้องมีการพบปะสนทนาและแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกันฉันนั้น การแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกันจะทำให้ครูได้รับข้อมูลบางอย่างเกี่ยวกับเด็กนักเรียนที่ครูไม่เคยทราบมาก่อน ครูจะได้เรียนรู้ว่าผู้ปกครองมีทัศนคติต่อชีวิตอย่างไร คิดและทำอะไร และผู้ปกครองต้องการอะไรจากลูกหลานของเขา การที่ครูมีความสัมพันธ์กับผู้ปกครองจะทำให้ครูมองเด็กนักเรียนแต่ละคนได้แจ่มชัดยิ่งขึ้น ครูจะเห็นว่านักเรียนแต่ละคนจะแตกต่างกัน แทนที่จะมองนักเรียนเหมือนกันทุกคน ทั้งนี้เนื่องจากครูได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กแต่ละคนถูกต้องตรงกับความเป็นจริง

จึงทำให้ครูรู้และเข้าใจความต้องการของเด็กแต่ละคนดีพอ และพยายามประสานความต้องการเหล่านั้นให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็ได้รับข้อมูลข่าวสารที่มีคุณค่าเกี่ยวกับเด็กนักเรียนจากการติดต่อกับครูเช่นกัน บ่อยครั้งที่ผู้ปกครองไม่ได้สนใจหรือคำนึงถึงว่าลูกหลานของตนประพฤติตัวอย่างไรเมื่ออยู่พ้นสายตาพ่อแม่ ผู้ปกครองจะรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ที่เด็กได้รับมาจากโรงเรียนน้อยมาก และผู้ปกครองจะไม่ทราบที่ครูได้อบรมสั่งสอนลูกหลานของตนให้มีความเจริญก้าวหน้าไปมากน้อยเพียงใด ผู้ปกครองจะทราบข้อมูลเกี่ยวกับลูกหลานได้ดี หากมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู ครูจะเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียน รายงานความประพฤติของนักเรียน และความก้าวหน้าในชั้นเรียน และผู้ปกครองจะทราบว่าควรจะทำอย่างไรกับเด็กและช่วยเหลือเด็กได้อย่างไรในขณะที่อยู่ที่บ้าน ดังนั้นหากผู้ปกครองได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเด็กที่โรงเรียน และสามารถปฏิบัติตนได้ตามที่กล่าวมาแล้วก็จะทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขั้นพื้นฐานตามที่ได้ร่วมกันวางแผนกับครูไว้

การที่ผู้ปกครองมีสัมพันธภาพที่ดีกับครู มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันแล้ว ยังทำให้ผู้ปกครองได้ใกล้ชิดกับโรงเรียนมากขึ้น และให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กนักเรียนและความก้าวหน้าทางการศึกษา ซึ่งไม่มีอะไรจะดีไปกว่าการทำให้ผู้ปกครองเข้าใจโรงเรียนได้ดีและมีความรู้สึกรับผิดชอบในความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน

ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครอง ทำให้ครูและผู้ปกครองเข้าใจเด็กได้ดีขึ้น เพราะผู้ปกครองเป็นผู้รู้ประวัติของเด็กและสภาพแวดล้อมทางบ้านตลอดจนเป็นผู้ถูกฝัง และอบรมเด็กให้เป็นผู้มีความคิด มีมารยาทดีงาม รู้จักวางตัวในสังคมได้อย่างเหมาะสม ส่วนครูเป็นผู้อบรมทางด้านวิชาการ และทราบถึงพัฒนาการของเด็กที่โรงเรียนได้ดีกว่าผู้ปกครอง ดังนั้นการพบปะแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นระหว่างผู้ปกครองและครูจึงจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการอบรมหรือสร้างประสบการณ์ทั้งหลายทั้งทางบ้านและโรงเรียน ให้สอดคล้องกันเพื่อที่ช่วยพัฒนาการของเด็ก

## 2. วิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครอง

ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยให้การศึกษาของเด็กดำเนินไปด้วยดี และส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของเด็กให้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ แต่ผู้ปกครองบางคนมีการกิจมากมายน จนไม่มีเวลามาพบครู ผู้ปกครองบางคนไม่กล้าเข้าพบครู หรือไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับครู ดังนั้นโรงเรียนหรือครูควรเป็นผู้ชักนำและแนะนำหรือเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้พบปะหารือกับครูอยู่เสมอ ฉะนั้นเพื่อให้การติดต่อระหว่างครูกับผู้ปกครองเป็นไปโดยราบรื่นและบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายครูและผู้ปกครองจึงควรหาโอกาสพบปะสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยวิธีการดังนี้

1. พยายามชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้ปกครองถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาของโรงเรียนในวันที่น่าเด็กนักเรียนมาเข้าเรียน
  2. ครูใหญ่ควรแนะนำให้ผู้ปกครองรู้จักคุ้นเคยกับครูประจำชั้นของเด็ก
  3. เชิญผู้ปกครองมาชมการแสดงของนักเรียน เช่น การแสดงละคร, กีฬา ฯลฯ จะทำให้ผู้ปกครองมีความชื่นชมในความสามารถของบุตรหลานของตน
  4. เชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับตัวเด็ก เช่น กรณีเด็กมาโรงเรียนสาย เด็กก้าวร้าวชอบรังแกเด็กอื่น ครูควรจะมีจดหมายเชิญผู้ปกครองมาที่โรงเรียน จดหมายควรเขียนอย่างเป็นกันเอง การพูดจากันเพียงครึ่งชั่วโมงก็อาจทำให้ครูเข้าใจในตัวเด็กมากขึ้น
  5. ครูควรหาโอกาสไปเยี่ยมเยียนเด็กและผู้ปกครองที่บ้านบ้าง เพื่อจะได้ทราบสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมอันแท้จริงของเด็ก การไปพบผู้ปกครองอาจทำความลำบากให้แก่ครูบ้าง แต่ถ้าครูมีจุดมุ่งหมายที่แท้จริงที่จะช่วยเด็กแล้วการไปเยี่ยมผู้ปกครองจะเป็นวิธีที่ดีที่สุด ดังนั้นการไปเยี่ยมเด็กและผู้ปกครองควรจะไปให้ทั่วทุกคน มิใช่ไปเฉพาะเด็กที่มีปัญหาเท่านั้น ในการไปครูควรเตรียมหัวข้อสนทนาหรือปัญหาที่จะไปถามระวังก่อนเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวมากนัก และควรทำให้พ่อแม่สบายใจเมื่อพูดถึงปัญหาที่เกี่ยวกับเด็ก เมื่อผู้ปกครองมีปัญหาก็จะเล่าให้ครูฟังครูควรรับฟังอย่างสนใจ และแสดงให้ผู้ปกครองเห็นว่าครูยินดีให้ความช่วยเหลือเท่าที่สามารถจะทำได้
  6. ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น เชิญมาร่วมเป็นกรรมการในงานของโรงเรียน เชิญมาร่วมในการวางแผนการศึกษาของโรงเรียน เช่น มีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตร และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
  7. จัดตั้งสมาคมครูและผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองและครูได้ร่วมมือกันในการอบรมสั่งสอนและให้การศึกษาทุกด้านแก่เด็ก
- วิธีการต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว เป็นแนวความคิด ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่ได้ถือปฏิบัติกัน โดยเฉพาะในประเทศไทย การติดต่อระหว่างผู้ปกครองและครูในโรงเรียนนั้นเป็นไปด้านเดียวคือผู้ปกครองเป็นฝ่ายรับทราบข้อมูลของเด็กจากโรงเรียนแต่เพียงอย่างเดียว หากครูและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์อันดีซึ่งกันและกัน โดยดำเนินการตามวิธีการที่กล่าวมาแล้ว ผู้ปกครองและครูต่างก็มีข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กดีพอ เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับเด็ก ผู้ปกครองก็จะได้ไม่โยนความผิดให้แก่ครูและครูก็จะได้ว่าผู้ปกครองต้องการอะไร แต่ถ้าทั้งสองฝ่ายกล่าวโทษซึ่งกันและกันข้อขัดแย้งระหว่างครูและผู้ปกครองก็จะเกิดขึ้นได้ ดังนี้
1. ผู้ปกครองใช้ประสบการณ์ของตน เมื่อครั้งยังเป็นนักเรียนเป็นเครื่องตัดสินหรือวัดผลการเรียนของเด็ก

2. ผู้ปกครองไม่เข้าใจวิธีการสอนแผนใหม่ ที่มีอุปสรรคในการสอนและมีกิจกรรมในชั่วโมงเรียน

3. ครูและผู้ปกครองมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเจริญเติบโตของเด็กไม่ตรงกัน ครูเพิ่งเล็งถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล (Individual Differences) แต่ผู้ปกครองไม่เข้าใจ และแสดงความไม่พอใจเมื่อเด็กของตนเรียนไม่เก่งเหมือนเด็กคนอื่น ๆ

ฉะนั้น เมื่อเกิดปัญหาเหล่านี้ขึ้นจะเห็นได้ชัดว่าครูและผู้ปกครองต่างก็มีทัศนคติต่อการศึกษาดifferent และอาจเป็นอุปสรรคในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครองได้

### 3. ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและครูเป็นไปได้ไม่ดีเท่าที่ควร

#### ก. ปัญหาของฝ่ายผู้ปกครอง

1. ผู้ปกครองส่วนมากมีความคิดว่า เป็นหน้าที่ของครูฝ่ายเดียวที่จะอบรมบุตรหลานของตน เมื่อส่งเด็กไปโรงเรียนแล้วเด็กไม่เป็นคนดีเท่าที่ควร ผู้ปกครองก็มักจะโทษครูว่าไม่ได้ดูแลอบรมสั่งสอนบุตรหลาน โดยไม่ได้คำนึงถึงบทบาทและหน้าที่ว่าตนเองก็มีส่วนในการอบรมและสร้างนิสัยที่ดีให้แก่เด็กด้วยเช่นกัน

2. ผู้ปกครองบางคนไม่รู้จักรหน้าที่ของพ่อแม่ที่ดีพึงปฏิบัติต่อบุตร ทั้งนี้เพราะตัวผู้ปกครองเองไม่เคยได้รับการศึกษามาเลย หรือได้รับการศึกษาน้อย ที่ส่งบุตรไปโรงเรียนก็ด้วยความจำใจเพราะมีกฎหมายบังคับ ผู้ปกครองบางรายไม่อยากให้เด็กไปโรงเรียน ต้องการให้เด็กอยู่บ้านช่วยประกอบอาชีพ ไม่เห็นความสำคัญว่าการศึกษาจะช่วยให้เด็กมีความรู้และความเจริญก้าวหน้าอย่างไร สิ่งแวดล้อมและชีวิตครอบครัวของเด็กมีอิทธิพลต่อเด็กมากเช่นกัน เช่น ผู้ปกครองพูดจาหยาบคาย เมื่อเด็กได้ยินหรือได้ฟังก็จะพูดตาม ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนในการพยายามสร้างสัมพันธภาพ และประสานงานระหว่างบ้านกับโรงเรียน ครูจะได้มีโอกาสใกล้ชิดกับผู้ปกครองและเด็กให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้เพื่อเด็กที่เจริญเติบโตในสภาพแวดล้อมที่ดีจะได้เป็นพลเมืองที่ดี เพราะได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงกัน

3. ผู้ปกครองบางคนไม่ไว้วางใจครู คิดว่าครูพยายามกลั่นแกล้งเด็ก เชื่อเรื่องที่เด็กนำมาเล่าให้ฟังมากเกินไป คอยแต่จะทำความยุ่งยากให้ครู โดยการร้องเรียนต่อครูใหญ่ เมื่อทางโรงเรียนมีจดหมายติดต่อขอพบเพื่อจะได้ชี้แจงข้อเท็จจริง และเพื่อสร้างสัมพันธภาพกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองก็ไม่ยอมมาพบและมีความเข้าใจผิดต่อครู

4. ผู้ปกครองบางคนคิดว่าเรื่องวิชาความรู้ที่จะทำให้นักเรียนสอบได้หรือตกเป็นเรื่องสำคัญ โดยมองข้ามไปว่าการอบรมความประพฤติให้แก่เด็กก็เป็นเรื่องที่สำคัญเช่นกัน

จากความคิดดังกล่าว ผู้ปกครองมักจะวิ่งเต้นให้บุตรหลานของตนเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง ดีเด่นทางด้านวิชาการ หรือบางคนอาจเลือกให้บุตรหลานเรียนในโรงเรียนที่ใกล้บ้านที่สุด หรือ เก็บค่าเล่าเรียนน้อยที่สุด เป็นต้น

5. ผู้ปกครองที่รับราชการอยู่ต่างจังหวัดหรือย้ายที่อยู่อาศัยบ่อย ๆ บุตรหลาน ต้องย้ายตามไปด้วย ไม่ได้เรียนเป็นหลักแหล่ง กรณีนี้จะทำให้เด็กมีความรู้สึกไม่รักการเรียน และ ทำให้ผู้ปกครองไม่ค่อยมีความผูกพันกับโรงเรียนด้วย จึงทำให้ผู้ปกครองขาดความสัมพันธ์ที่ดี กับครูไปด้วย

6. ผู้ปกครองบางคนพื้นฐานไม่ดีมุ่งแต่จะทำมาหากินเพื่อหาเลี้ยงชีพ ทำให้ไม่มี เวลาพอที่จะสนใจในเรื่องการศึกษาของเด็ก เมื่อเด็กมีปัญหาก็ไม่มีเวลาช่วยแก้ไขปัญหาให้เด็ก และไม่มีเวลาไปพบครู เมื่อทางโรงเรียนมีความประสงค์ที่จะปรึกษาหารือด้วย เช่นเดียวกับ ผู้ปกครองที่มีฐานะดีมีธุรกิจมากมาย ต้องออกงานสังคมนอกบ้านเสมอ ๆ จนไม่มีเวลาเอาใจใส่ ดูแลบุตรและขาดความสัมพันธ์กับครู

7. ผู้ปกครองที่มีการศึกษาน้อยและรู้สึกมีปมด้อยในอาชีพของตน อาจมีความ เข้าใจผิดคิดว่าเมื่อมาหาครูแล้วจะได้รับการต้อนรับไม่ดี จึงทำให้ไม่กล้ามาติดต่อกับครู เมื่อทาง โรงเรียนมีจดหมายเชิญให้มาประชุมก็ไม่กล้ามา จึงทำให้โรงเรียนไม่สามารถติดต่อประสานงาน และสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองได้

#### ข. ปัญหาทางฝ่ายครู

1. ครูส่วนมากมีรายได้น้อย ต้องทำงานนอกเวลาเพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัว ทำให้ไม่มีเวลาติดต่อกับผู้ปกครอง

2. ครูบางคนชอบและสนใจหาความรู้เพิ่มเติมวุฒิอยู่เสมอ โดยไม่มีเวลาดูแลทุกข์ สุขของนักเรียน และไม่มีเวลาติดต่อกับผู้ปกครอง

3. จำนวนนักเรียนในห้อง ๆ หนึ่งมีมากเกินไป ครูไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง ว่าเด็กคนไหนมีปัญหาอะไรบ้างที่จะต้องขอความร่วมมือกับผู้ปกครอง ทำให้ครูขาดความ สัมพันธ์กับผู้ปกครอง

4. หลักสูตร กำหนดวิชาให้ครูสอนมากเกินไป จนครูผู้สอนไม่มีเวลาให้กับงาน ด้านอื่น ๆ มุ่งแต่จะสอนให้ทันหลักสูตรอย่างเดียว ไม่มีเวลาติดต่อกับผู้ปกครอง

5. ครูบางคนขาดความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก เมื่อเด็กมีปัญหาครูและผู้ปกครอง ต้องร่วมมือกันแก้ไข แต่เด็กไม่กล้าปรึกษาครู ทำให้ครูไม่ทราบปัญหาเด็กและไม่ได้ประสานความ ร่วมมือกับผู้ปกครอง

6. การขาดความร่วมมือกันเองระหว่างครูกับครูใหญ่ และครูน้อยซึ่งเป็นครูประจำชั้น หรือครูพิเศษ เช่น ครูพิเศษทราบถึงปัญหาของเด็กซึ่งเป็นเด็กที่ตนสอนแต่ไม่ได้บอกครูประจำชั้น ซึ่งปัญหานี้ครูประจำชั้นกับผู้ปกครองต้องร่วมมือกันแก้ไขโดยด่วน ด้วยเหตุนี้ทำให้ครูประจำชั้น ไม่ได้ติดต่อกับผู้ปกครอง อาจทำให้แก้ไขปัญหาลูกได้ล่าช้าหรืออาจไม่ทันทั่วถึง

โรงเรียนบางแห่งครูใหญ่ไม่ให้สิทธิแก่ครูบ้างตายสมควร เช่น ครูประจำชั้นต้องการใช้โทรศัพท์เพื่อสอบถามข้อข้องใจเกี่ยวกับนักเรียน โดยโทรศัพท์ไปสอบถามกับผู้ปกครอง แต่ไม่ได้รับความสะดวกในการใช้โทรศัพท์ เพราะครูใหญ่ได้ออกกฎห้ามครูใช้โทรศัพท์ของโรงเรียน จึงทำให้ครูไม่ได้ติดต่อกับผู้ปกครอง

7. เนื่องจากเงินเดือนครูน้อย ครูบางคนเป็นหนี้ผู้ปกครอง เมื่อเด็กมีปัญหาที่ผู้ปกครองและครูร่วมกันแก้ไข ครูไม่กล้าไปหาผู้ปกครองเพราะมีความอายในหนี้สินของตน หรือกลัวผู้ปกครองจะทวงหนี้ จึงทำให้ครูขาดความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

#### 4. วิธีการแก้ปัญหาเรื่องสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองและครู

1. จัดให้มีการประชุมพิเศษผู้ปกครองของนักเรียนเข้าใหม่ในวันเปิดเรียน ครูควรกำชับให้ผู้ปกครองนำเด็กมาฝากเข้าเรียนด้วยตนเอง ครูใหญ่หรือครูผู้ช่วยควรจะถือโอกาสนี้ทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการที่จะร่วมมือกันอบรมและส่งเสริมความเจริญของเด็ก พร้อมทั้งชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และวิธีดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งด้านการสอนและการอบรม หากผู้ปกครองมีข้อข้องใจอย่างไรเกี่ยวกับตัวเด็ก ก็ต้องบอกให้ครูทราบ ส่วนครูก็ควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับความเป็นไปของเด็กทุก ๆ ระยะ เช่นกัน และเป็นหน้าที่ของครูใหญ่ในการแนะนำให้ผู้ปกครองรู้จักกับครูประจำชั้น เพื่อจะได้ทำความเข้าใจและคุ้นเคยกัน เพื่อสะดวกต่อการติดต่อในโอกาสต่อไป

2. เชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมโรงเรียน อาจทำได้ในโอกาสต่าง ๆ กัน เช่น

2.1 เชิญมาในขณะที่มีการสอน เพื่อผู้ปกครองจะได้มีโอกาสดูบุตรหลานของตน ในขณะที่เรียนหรือเล่น โดยวิธีนี้ผู้ปกครองจะได้เห็นสภาพของการเรียนว่าครูมีความรู้ ความสามารถสอนเด็กอย่างไร ปฏิบัติต่อเด็กอย่างไร และจะได้ทราบว่าบุตรหลานของตนนั้นเหมือนกับเด็กอื่น ๆ หรือผิดแปลกจากเด็กอื่น ๆ อย่างไร การเชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมโรงเรียนนี้ ควรจะได้รับการส่งเสริมเป็นอย่างยิ่ง เพราะว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดและแน่นอนที่สุดที่จะทำให้ผู้ปกครองเข้าใจและสนใจโรงเรียน และโรงเรียนอาจทำให้ได้รับความช่วยเหลือจากผู้ปกครอง เช่น ผู้ปกครองบริจาคเงินเพื่อสร้างอาคารเรียน มอบอุปกรณ์การเรียนการสอนให้กับโรงเรียน เป็นต้น

ผู้ปกครองมีโอกาสมาโรงเรียนเสมอ ๆ และรู้สึกว่าได้รับการต้อนรับอย่างดีจากโรงเรียน

จนคุ้นเคยกับโปรแกรมของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเด็กและครู ทั้งนี้มีส่วนช่วยให้ผู้ปกครองและครูได้สร้างความสัมพันธ์สนิทสนมยิ่งขึ้น

2.2 เชิญผู้ปกครองมาชมการแสดงของนักเรียน เป็นต้นว่า เชิญมาชมการแสดงนิทรรศการของนักเรียน การแสดงละครหรือชมการแข่งขันกีฬาในโรงเรียนผู้ปกครองจะได้รับความสามารถของบุตรหลานของเขา ได้เห็นความร่วมมือของบุตรหลานในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น ความสามารถในการแสดงละคร การจัดนิทรรศการความคล่องแคล่วในการจัดสถานที่ในการต้อนรับแขก เป็นต้น

การเชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมโรงเรียน ควรเชิญมาคราวละไม่มากนัก เช่น ครั้งแรกเชิญผู้ปกครองชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อมาเชิญผู้ปกครองชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นต้น ไม่ควรเชิญมาพร้อมกันเป็นจำนวนมาก เพราะการได้พบปะกันเป็นจำนวนน้อยเช่นนี้ ทำให้ผู้ปกครองและครูมีเวลาสนทนาปรึกษากันได้ทั่วถึง

3. เชิญผู้ปกครองมาร่วมแก้ปัญหาบางอย่างเกี่ยวกับเด็ก ซึ่งปัญหานั้นเกี่ยวกับความเป็นไปของเด็ก เช่น เด็กก้าวร้าว หรือเด็กชอบรังแกเด็กอื่นเมื่อหงุดหงิด อารมณ์ไม่ดีก็ทำลายของใช้ ร้องไห้บ่อย ซึม เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ผู้ที่ไม่ใช่ครูอาจมองไม่เห็นความสำคัญ เช่น การมาโรงเรียนสาย ครูเห็นว่าไม่ดีเป็นการสร้างอุปนิสัยที่ไม่ดี แต่ผู้ปกครองเห็นว่าไม่จำเป็นต้องกวัดจั้นมากเกินไป ในกรณีเช่นนี้ครูควรมีจดหมายเชิญผู้ปกครองมาโรงเรียน เพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ของเด็ก พร้อมกันนั้นครูอาจสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับตัวเด็กจากผู้ปกครอง และนำรายละเอียดดังกล่าวมาสรุปเพื่อหาข้อแก้ไขปัญหาร่วมกับผู้ปกครอง

#### 4. ครูไปเยี่ยมเด็กและผู้ปกครองที่บ้าน

การที่ครูประจำชั้นไปเยี่ยมนักเรียนที่บ้าน นับว่าจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง เพราะครูจะได้เห็นสภาพที่แท้จริงว่านักเรียนมีความเป็นอยู่อย่างไร อยู่ในสิ่งแวดล้อมอย่างไร มีพื้นเพ (Back Ground) ทางบ้านอย่างไร การที่ครูได้รู้สภาพทางบ้านของนักเรียนนั้น มีประโยชน์หลายประการ กล่าวคือ

4.1 ช่วยให้ผู้ครูเข้าใจนักเรียนดีขึ้น และได้ทราบว่าพฤติกรรมบางอย่างของนักเรียนนั้นอาจเป็นผลเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางบ้าน และการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียนนั้นอาจเนื่องมาจากได้รับความกดดันด้านจิตใจจากทางบ้าน

4.2 ช่วยให้ผู้ครูและผู้ปกครองแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวเด็กได้ เช่น เด็กบางคนเย่อหยิ่ง หัวสูง ถือตัวว่าดีกว่าคนอื่น เพราะความเป็นอยู่ทางบ้านมีฐานะดีมีคนใช้หรืออยู่ต่ำกว่าตนมาก ความเคยชินดังกล่าวจึงเลยไปถึงการปฏิบัติตนในหมู่เพื่อนฝูงด้วยในโอกาสนี้ครูก็ควรปรับความเข้าใจและแนะนำผู้ปกครอง เพื่ออบรมสั่งสอนให้เด็กมีทัศนคติที่ดี

4.3 ช่วยให้ผู้ครามีโอกาสแนะนำผู้ปกครองว่าควรจะทำอะไรบ้าง เพื่อเป็นการช่วย การศึกษาเล่าเรียนของเด็ก ผู้ปกครองควรช่วยให้นักเรียนทำการบ้านด้วยวิธีใดหรือว่าครูกำลัง สอนวิชาอ่าน (Reading) แบบใหม่ ผู้ปกครองจะช่วยครูฝึกการอ่านของเด็กได้อย่างไรบ้าง

4.4 ช่วยให้ผู้ครามีสัมพันธ์ฉันมิตรสนิทสนมกับผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น เป็นการวาง แนวทางในการติดต่อระหว่างครูและผู้ปกครองในโอกาสต่อไป

การไปเยี่ยมเด็กและผู้ปกครองที่บ้าน ครูควรจะไปเยี่ยมเด็กที่อยู่ในความรับผิดชอบ ของครูทุกบ้าน ถ้าครูเห็นว่าเด็กคนใดมีปัญหาบางอย่างจะได้รับความช่วยเหลือก็ควรจะติดต่อกับหน่วยให้การสงเคราะห์เพื่อให้ความช่วยเหลือเป็นราย ๆ ไป ถ้าหากเป็นการไปเยี่ยมผู้ป กครองของเด็กโดยเฉพาะแล้ว ก็ควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบล่วงหน้าเสียก่อนเพื่อความสะดวกของ ทั้งสองฝ่าย

5. ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนของโรงเรียน (Parents Participate In School Planning)

ครูควรตรวจสอบดูว่าผู้ปกครองของนักเรียนคนใดมีอาชีพอะไร ผู้ปกครองแต่ละคน จะใช้ความสามารถและทักษะพิเศษของเขาให้เป็นประโยชน์ต่อวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรได้ มากน้อยเพียงใด เมื่อรวบรวมข้อมูลไว้เรียบร้อยแล้ว ทางโรงเรียนจะติดต่อกับผู้ปกครองคนนั้น ดูว่า ผู้ปกครองพอจะมีเวลามาให้วิทยาทานที่เกี่ยวกับวิชาที่กำหนดในหลักสูตรแก่นักเรียนได้หรือไม่ ถ้าไม่ขัดข้องก็จะนัดเวลาที่แน่นอน สำหรับนักเรียนครูต้องแจ้งนักเรียนล่วงหน้า เพื่อให้ นักเรียน เตรียมตัว ส่วนครูก็ต้องเตรียมสถานที่ พร้อมทั้งอุปกรณ์ที่จำเป็น ทั้งนี้ก็เพื่อความสะดวก เรียบร้อยในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียนและผู้ปกครอง การที่จะให้ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนอาจทำได้โดย

5.1 เชิญผู้ปกครองมาร่วมในโปรแกรมการสอนของโรงเรียน เช่นในการเรียนวิชา การเรือน ครูอาจติดต่อขอเชิญผู้ปกครองที่มีความสามารถและชำนาญในการทำอาหารอย่างใด อย่างหนึ่ง มาสาธิตวิธีทำอาหารนั้นให้นักเรียนดู หรือนักเรียนกำลังเรียนวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับ ประเทศญี่ปุ่น ก็เชิญผู้ปกครองที่เป็นชาวญี่ปุ่นหรือเคยไปประเทศญี่ปุ่นมาแล้วเรื่องราวเกี่ยวกับ ประเทศนั้นให้นักเรียนฟัง ถ้ามีการนำรูปภาพต่าง ๆ และเครื่องแต่งกายประจำชาติมาแสดงด้วย ก็จะทำให้เด็กเกิดความสนใจและเข้าใจดียิ่งขึ้น

5.2 เชิญผู้ปกครองมาร่วมเป็นกรรมการในงานโรงเรียน เช่น เมื่อโรงเรียนจัดให้มี งานรื่นเริงหรืองานแข่งขันกีฬา นอกจากจะเชิญผู้ปกครองมาชมตามปกติแล้ว โรงเรียนอาจเชิญ ผู้ปกครองที่มีความรู้ความสามารถเข้าร่วมเป็นกรรมการจัดงานหรือกรรมการตัดสินการประกวด ต่าง ๆ ของนักเรียน



5.3 เชิญผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการวางแผนของโรงเรียน ในประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางหลักสูตรและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน นอกจากนี้ยังช่วยโรงเรียนหาเงินซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ ในการสอน เพื่อสร้างอาคารเรียน, โรงอาหาร, หรือห้องสมุดของโรงเรียนอีกด้วย

การที่โรงเรียนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน ทำให้เกิดผลดีคือ ทำให้ผู้ปกครองได้ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับการศึกษามากขึ้นและทำให้คลายความสงสัยหรือเคลือบแคลงในสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่โรงเรียนบรรจุไว้ในการเรียนรู้ของเด็ก

#### 6. ผู้ปกครองให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียน (Parents Help In The School)

ผู้ปกครองไม่เพียงแต่จะมาเยี่ยมโรงเรียนเป็นครั้งคราวดังกล่าวเท่านั้น ครูยังต้องการความช่วยเหลือร่วมมือจากผู้ปกครองเป็นอันมากในกิจกรรมของโรงเรียน ผู้ปกครองอาจจะร่วมเดินทางในการไปทัศนศึกษาของนักเรียน และเป็นผู้ช่วยเหลือครูในการอธิบายและการควบคุมนักเรียน หรือช่วยติดต่อจัดหาที่พักสำหรับนักเรียน ในการเดินทางไกล ช่วยเหลือในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น ช่วยจัดหาหนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็กมาไว้ประจำห้องสมุด หรือให้ยืมรถเพื่อรับส่งนักเรียนในการไปทัศนศึกษานอกสถานที่

#### 7. ครูติดต่อกับผู้ปกครองทางสมุดรายงาน

สมุดรายงานของโรงเรียนจะรายงานผลการเรียนของเด็ก โดยปกติจะส่งให้ผู้ปกครองปีละ 3 ครั้ง ภายหลังจากที่มีการวัดผลการศึกษาประจำภาคแล้ว ในสมุดรายงานจะบอกถึงความสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กทั้งหมด คำวิจารณ์ของครูเกี่ยวกับการเรียนและความประพฤติของเด็ก วิธีการนี้ทำให้ครูมีการติดต่อกับผู้ปกครองเพื่อขอความร่วมมือได้ การส่งสมุดรายงานควรส่งให้แก่ผู้ปกครองโดยตรง

นอกจากการส่งสมุดรายงานถึงผู้ปกครองแล้ว ครูยังมีการติดต่อกับผู้ปกครองทางจดหมายรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา รายงานความประพฤติและทัศนคติของเด็ก เนื้อหาในจดหมายนั้นครูจะต้องเขียนอย่างตรงไปตรงมาน่าสนใจ ถูกกาลเทศะ เนื้อหาของจดหมายควรเป็นไปตามลำดับ ดังนี้

- 7.1 เกี่ยวกับตัวนักเรียนในสายตาของครู เริ่มด้วยข่าวที่น่าภูมิใจก่อน
- 7.2 ขอร้องให้ผู้ปกครองช่วยเหลือถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับเด็กเกิดขึ้น
- 7.3 การดำเนินการเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก
- 7.4 การเปรียบเทียบความก้าวหน้าของเด็กกับรายงานฉบับก่อน
- 7.5 สมรรถภาพในการเรียนของเด็ก
- 7.6 ให้เหตุผลที่เด็กไม่ได้รับความก้าวหน้า เช่น สุขภาพไม่สมบูรณ์ขาดเรียนบ่อย

7.7 จบจดหมายหรือรายงานด้วยการให้ความหวังในด้านดี

#### 8. การจัดตั้งสมาคมและผู้ปกครอง

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและครูนี้จะมีขึ้นอีกวิธีหนึ่ง ก็ด้วยการตั้งสมาคมครูและผู้ปกครองขึ้น โดยการริเริ่มของอาจารย์ใหญ่ ในการจดทะเบียนเป็นองค์การนิติบุคคล โดยขออนุญาตในการจัดตั้งต่อสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติและกรมตำรวจ สมาชิกประกอบด้วยคณะครูประจำโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียนเงินค่าบำรุงได้จากสมาชิกทุกคน เมื่อรวมกันแล้วก็จะป็นจำนวนเงินก้อนใหญ่พอที่จะทำประโยชน์ให้กับโรงเรียนได้ การจัดตั้งสมาคมครูและผู้ปกครองมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

8.1 เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างครูกับผู้ปกครอง

8.2 ทำให้ครูสามารถรู้จักเด็กที่ตนสอนดีขึ้น ช่วยให้การเรียนการสอนได้ผลดี

8.3 ช่วยให้มีบิดามารดามีความรู้และเข้าใจเด็ก ตลอดจนมีวิธีการปกครองเด็กที่

เหมาะสม

8.4 เพื่อให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจในกิจการและการดำเนินงานของโรงเรียน

8.5 เพื่อให้ผู้ปกครองและครูได้ร่วมกันจัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษาและอาชีพให้

แก่นักเรียน

8.6 ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแก่โรงเรียนในการแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน

8.7 ให้ประชาชนภายนอกเข้าใจเรื่องหลักสูตรและกิจกรรมการสอนของโรงเรียน

8.8 หาเงินทุนการศึกษาให้แก่โรงเรียน

8.9 ให้ทุนส่งเสริม ทุนสงเคราะห์ และทุนรักษาพยาบาลแก่นักเรียน

9. ควรมีสวัสดิการช่วยเหลือครูที่มีรายได้น้อย โดยจัดให้มีเงินกองกลางให้ยืมได้ โดยคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำหรือไม่คิดดอกเบี้ยเลย และให้มีการจัดบ้านพักให้แก่ครูในโรงเรียน

10. ไม่ควรมอบหมายงานการสอนให้ครูมากเกินไปจนทำให้ครูได้มีเวลาได้ศึกษาปัญหาของเด็ก และมีเวลาที่จะติดต่อกับผู้ปกครองบ้าง

11. ครูทุกระดับจะต้องมีความร่วมมือกัน และสามัคคีกัน เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

12. ครูจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านความประพฤติ มีศีลธรรม กิริยามารยาทเรียบร้อย ไม่ถือตัว เข้ากับบุคคลอื่น ๆ ได้

#### 5. สมาคมผู้ปกครองและครู

ปัญหาเยาวชนเป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งในปัจจุบัน การแก้ไข ผ่อนคลายปัญหา

ต้องการความละเอียดอ่อน การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน และเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนหลายฝ่ายด้วยกัน

“เด็กที่จะเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีนั้น เปรียบได้กับผลงานของประติมากร ซึ่งต้องการความประณีตละเอียดอ่อน และสามารถถ่ายทอดความรู้สึกของเจ้าของผลงานได้เด็กก็มีชีวิตความรู้สึกนึกคิด และวิญญาณ มีทั้งความชั่วและความดี เด็กถูกปั้นจากบุคคลถึง 3 พวก คือ ผู้ปกครอง ครู และสิ่งแวดล้อมในสังคม เมื่อใดที่คน 3 พวกนี้เอาแต่ใจตัว ต่างพากันตกแต่งเด็กไปตามใจชอบ ผลก็คือเด็กกลายเป็นรูปปั้นบิดเบี้ยวไม่งดงามแต่ถ้าทั้ง 3 ฝ่ายร่วมมือกันรวมทั้งตัวเด็กเองด้วยแล้ว ผลงานก็จะออกมาดี กล่าวคือได้เด็กที่เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองดีในสังคม” (สุนน อมรวิวัฒน์, 2519 : 1)

บุคคลที่กล่าวมานี้ต้องตระหนักถึงหน้าที่ของตนต่อเยาวชนให้มากที่สุด เพราะสภาพของสังคมในปัจจุบันเต็มไปด้วยปัญหาารอบด้าน สับสนวุ่นวาย จนทำให้ประชาชนในแต่ละชุมชนไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้เต็มที่ พ่อแม่ต้องทำงานหนักมากกว่าแต่ก่อน ทั้งนี้เพราะค่าครองชีพสูงขึ้น ทำให้ค่าใช้จ่ายในครอบครัวสูงตามไปด้วย เวลาที่จะให้กับลูกหลานจึงน้อยลง หรืออาจจะไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอนบุตรหลานของตนได้เพียงพอ จึงเป็นภาระหน้าที่ของครูที่จะต้องรับผิดชอบในการดูแล สั่งสอนอบรมนักเรียนจำนวนมากกว่าเดิม เมื่อจำนวนนักเรียนที่จะต้องดูแลเพิ่มขึ้น ความรับผิดชอบของครูจึงเพิ่มขึ้นไปด้วย การเอาใจใส่ต่อนักเรียนของครูจึงน้อยลง ทำให้เยาวชนส่วนใหญ่ต้องเผชิญกับความวุ่นวายสับสนของสังคมในปัจจุบัน โอกาสที่จะทำผิดก็มีมากขึ้น การที่เยาวชนประพฤติตนเป็นปัญหานั้นนักใจดังที่ปรากฏอยู่ขณะนี้ ผู้ใหญ่จะกล่าวโทษเยาวชนแต่ฝ่ายเดียวย่อมไม่ถูกต้องนัก ควรหันมาพิจารณาถึงสาเหตุที่แท้จริงว่าอะไรคือสาเหตุที่ทำให้เยาวชนประพฤติตนเป็นปัญหาอย่างที่เป็นอยู่

พอสรุปได้ว่าสาเหตุแห่งปัญหาเยาวชนมีอยู่ 2 ประการ คือ

1. สาเหตุจากสังคมที่ห่างตัวเด็ก ได้แก่ ปัญหาการเมือง
2. สาเหตุที่ใกล้ตัวเด็ก คือ สภาพของครอบครัว ได้แก่ ความห่างเหินของเด็กกับบิดามารดา สภาพทางโรงเรียนครูไม่มีเวลาเอาใจใส่เด็ก เป็นเหตุให้เด็กใช้เวลาว่างในทางที่ผิด และครูควรพิจารณาแนวการสอนให้ตรงกับความต้องการของเด็กด้วย

นักการศึกษา นักจิตวิทยา และบุคคลหลาย ๆ อาชีพ พยายามร่วมมือกันพิจารณาถึงปัญหาเยาวชนอย่างจริงจัง โดยใช้หลักการและประสบการณ์คลี่คลายปัญหาทั้งหลายในปัจจุบันให้ดีขึ้น มีเยาวชนเป็นจำนวนมากที่ตกเป็นทาสยาเสพติด บ้างก็ถูกจองจำเนื่องจากคดีต่าง ๆ และบ้างก็มั่วสุมแหล่งอบายมุข ซึ่งนับเป็นการสูญเสียค่าตัวทางกำลังคน กำลังทรัพย์ และเวลา บิดามารดาจำนวนไม่น้อยที่ต้องพบกับความผิดหวังเพราะปัญหาดังกล่าว “ไม่เคยเป็นที่ประจักษ์กันถึง

เพียงนี้ และก็ไม่เคยอีกเช่นกันที่ครูและผู้ปกครองต้องสำนึกว่า คนต้องปรับปรุงตนเองให้รู้เท่าทันในเหตุการณ์และปัญหาของเยาวชนในขณะนี้ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันแก้ไขต่อไป” (ชอบ ประพันธ์เนติกุล, 2515 : 17)

บ้านและโรงเรียนต่างก็มีจุดหมายปลายทางร่วมกัน คือ ต้องการพัฒนาเด็กของตนให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข เมื่อจุดหมายหมายของทั้งสองฝ่ายตรงกันเช่นนี้ ปัญหาจึงมีอยู่ว่าบ้านและโรงเรียนจะร่วมมืออย่างไร ถึงจะบรรลุผลสมความมุ่งหมาย พ่อ แม่ ครูอาจารย์ จึงควรสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน ยอมรับผิดชอบด้วยกัน เด็กก็จะมีที่พึ่งที่มั่นคงทั้งที่บ้านและโรงเรียน

การวัดผลของครูที่มีต่อตัวเด็กจะผิดพลาดน้อยลง เมื่อครูได้มีโอกาสพบผู้ปกครองด้วยตนเอง เพราะครูย่อมทราบชีวิตของเด็กมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกมากกว่าในโรงเรียน โรงเรียนมีโอกาสสร้างพื้นฐานอันดีให้เด็กมีความรู้สึกลอดคภัย มีสวัสดิภาพมากขึ้น ผู้บริหารการศึกษาหลายท่านได้พยายามหาวิธีจัดหน่วยงานเพื่อประสานงานระหว่างครูและผู้ปกครององค์การอันเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งหน่วยหนึ่งของสังคมคือ “สมาคมผู้ปกครองและครู” ซึ่งมีส่วนเชื่อมโยงให้ผู้ปกครองและครูได้พบกัน ช่วยเหลือกันในการต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมการศึกษาเพื่อประโยชน์อันจะเกิดแก่เด็ก ดังปณิธานของสมาคมผู้ปกครองและครูทั่ว ๆ ไป

ปัจจุบันความจำเป็นในการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูยิ่งสูงขึ้น เพราะ

1. สมาคมผู้ปกครองและครูสามารถเชื่อมโยงผู้ปกครองและครูให้พบปะกันเพื่อให้ครูได้รู้จักเด็กและรู้ถึงสภาพความเป็นอยู่ทางบ้าน
2. ผู้ปกครองได้ทราบเรื่องการเรียน ความประพฤติ และความเจริญงอกงามของเด็กทางโรงเรียน
3. ให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ในวิธีการอบรมสั่งสอนเด็กตามหลักจิตวิทยาสำหรับเด็ก
4. เพื่อให้ครูและผู้ปกครองได้ร่วมมือกันพัฒนาตัวเด็ก (เฟื่องฟู เครือตราขุ, 2500 : 36)

ในต่างประเทศ รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู ได้มีการจัดดำเนินการอย่างกว้างขวาง เพื่อส่งเสริมการศึกษาและช่วยแก้ไขปัญหาเยาวชน เช่นเมื่อวันที่ 3-7 มีนาคม 2516 ได้มีการประชุมผู้ปกครองและครูแห่งชาติที่กรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย คุณหญิงกรองทอง สุรัสวดี ได้รับเชิญเป็นผู้แทนประเทศไทยไปร่วมประชุมในครั้งนั้น การประชุมได้แสดงบทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูของแต่ละประเทศ ซึ่งสามารถบรรเทาสภาพความตึงเครียดของสังคมได้ ทั้งนี้เพราะสมาคมผู้ปกครองและครู เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนความคิดของครูและผู้ปกครอง และร่วมกันแก้ไขปัญหายาของเยาวชน ซึ่งเกิดขึ้นในทุกประเทศ สภาพปัญหาเยาวชนมีความคล้ายคลึงกัน คือ ความไม่สงบสุขของเยาวชน เนื่องจากความสำนึกทางการเมือง

ความกดดันจากสังคมและเศรษฐกิจ ผลการประชุมสรุปได้ว่า สมาคมผู้ปกครองและครูควรยกย่องให้เป็นสถาบันระดับชาติ การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อผู้ปกครองจะได้รู้เท่าทันต่อเหตุการณ์และสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาเยาวชนที่เกิดขึ้น เพื่อสร้างความสงบในสังคมต่อไป ดังนั้น หากสมาคมผู้ปกครองและครู สามารถดำเนินงานโดยได้รับความร่วมมือจากสมาชิกทั้งครูและผู้ปกครองอย่างเต็มที่ ก็เชื่อได้ว่าจะลดปัญหาของเยาวชนลงได้อย่างแน่นอน

### **ประวัติการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูในประเทศไทย**

สมาคมผู้ปกครองและครูได้รับความสนใจมานานแล้วเมื่อ พ.ศ. 2496 โรงเรียนสตรีประจำจังหวัดกาญจนบุรี ขอจดทะเบียนสมาคมผู้ปกครองและครูเป็นแห่งแรกในประเทศไทย และต่อมาในปี พ.ศ. 2498 โรงเรียนสตรีวิทยาได้จดทะเบียนเป็นสมาคมที่สอง ทั้งสองสมาคมนี้ อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา (อำไพ วงศ์สว่าง, 2498 : 1) ในเวลาต่อมา มีการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูขึ้นอีกหลายสมาคม ทั้งโรงเรียนราษฎร์และโรงเรียนรัฐบาล แต่ที่ดำเนินงานต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบันมีเพียงไม่กี่สมาคม ทั้งนี้เพราะสมาคมที่ก่อตั้งขึ้นและต้องเลิกกันไปหลายสมาคมต้องประสบกับปัญหาทางด้านการดำเนินงานและขาดความร่วมมือจากสมาชิก

นักการศึกษาผู้เสียสละและบุกเบิกงานทางด้านนี้มาตั้งแต่แรกเริ่มคือ คุณหญิงกรทอง สุรัสวดี ท่านมีความสนใจพยายามเผยแพร่การจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งยังให้คำปรึกษาและชักชวนให้ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ เห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากสมาคม ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 เมื่อวันที่ 29 กันยายน ได้มีการจัดตั้งสภาผู้ปกครองและครูตั้งอยู่ที่ตึกครูสมันการ ถนนพญาไท สภานี้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางระหว่างสมาคมผู้ปกครองและครูของโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ คุณหญิงกรทอง สุรัสวดี ได้รับเชิญเป็นประธานของสภาผู้ปกครองและครูเป็นคนแรก แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ท่านได้ถึงแก่กรรม เมื่อรับตำแหน่งได้เพียง 2 ปี (หลวงอนุการณ์, 2518 : 2) ต่อจากนั้น พณฯ ท่านสุกิจ นิมมานเหมินทร์ ได้รับเชิญเป็นประธานคนต่อไป และในระยะเวลาสองสามปีที่ผ่านมา สภาผู้ปกครองและครูได้จัดให้มีการประชุมสมาคมผู้ปกครองและครูทั่วประเทศขึ้นบ่อยครั้งและยังได้รับความเห็นจากสมาคมผู้ปกครองและครู ที่ต้องการเสนอแนะให้สภาได้จัดการประชุมและอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ

การประชุมสภาผู้ปกครองและครูใน พ.ศ. 2518 เป็นการประชุมใหญ่ที่ได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนต่าง ๆ เป็นอย่างดี และได้รับประโยชน์จากการประชุมสมดังความมุ่งหมายของที่ประชุม ทั้งนี้เพราะได้รวบรวมแนวความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารการศึกษาและสมาชิกสมาคมผู้ปกครองและครูที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการศึกษาและแก้ไขปัญหาของเยาวชนในโอกาสต่อไป

## วิธีการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองครู

สมาคมผู้ปกครองและครูเป็นองค์การนิติบุคคล ผู้บริหารในโรงเรียนจะเป็นผู้นำในการก่อตั้งสมาคมร่วมกับผู้ปกครองและครูในโรงเรียน การริเริ่มในขั้นแรกถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะเป็นการตั้งต้นที่มีผลต่อการดำเนินงานในขั้นต่อไป ลักษณะของการริเริ่มขึ้นกับสภาพของชุมชนและโรงเรียน ซึ่งอาจแบ่งได้ดังนี้

ก. โรงเรียนใหญ่ที่อยู่ในชุมชนเจริญ มีนักเรียนมาก มีผู้ปกครองฐานะดีและมีความรู้เป็นส่วนมาก การริเริ่มทำได้ง่ายกว่าโรงเรียนที่อยู่ในชนบทห่างไกล การตั้งสมาคมของโรงเรียนใหญ่ที่อยู่ในชุมชนที่เจริญแล้ว อาจทำได้โดยประชุมผู้ปกครองปัจจุบัน และมีการเลือกตั้งคณะกรรมการได้ทันทีโดยไม่ยุ่งยาก

ข. โรงเรียนใหญ่ที่อยู่นอกเขตภูมิภาค กึ่งเจริญ กึ่งชนบท การริเริ่มจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูควรมีการแถลงการณ์แต่เนิ่น ๆ โดยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับสมาคมผู้ปกครองและครูให้ผู้ปกครองทราบ แล้วจึงนัดหมายให้มีการประชุมเลือกคณะกรรมการบริหาร โดยกรรมการของโรงเรียนอาจเสนอรายชื่อผู้ปกครองบางท่านที่เหมาะสมแก่ผู้เข้าประชุม เพื่อให้เป็นที่รู้จักก่อนทำการเลือก ซึ่งจะทำให้การคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินการรวดเร็วยิ่งขึ้น

ค. โรงเรียนเล็กในเขตชนเมืองและชนบท การริเริ่มจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูอาจทำได้ไม่่ง่ายนัก ทั้งนี้เพราะเมื่อโรงเรียนเรียกประชุมผู้ปกครอง ผู้ปกครองมักไม่มาประชุม ดังนั้นการจัดตั้งคณะกรรมการของสมาคมอาจทำได้โดยให้มีการเลือกผู้แทนผู้ปกครอง หรือผู้แทนครู โดยมอบหมายให้ผู้แทนทั้งสองฝ่ายดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการได้ แทนผู้ปกครองจริง (นราบุญญศิริ, 2518 : 3)

ในระยะเริ่มการจัดตั้ง ควรมีการชี้แจงให้ครูและผู้ปกครองเข้าใจถึงความสำคัญของสมาคมก่อน แล้วจึงชี้แจงให้ประชาชนทราบ การรับสมัครสมาชิกของสมาคมไม่ควรจำกัดคุณสมบัติมากนัก ทั้งนี้เพื่อให้มีผู้มีสิทธิสมัครเป็นสมาชิกได้มาก กรรมการผู้ริเริ่มควรเป็นบุคคลที่มีความรู้พอสมควร โดยเฉพาะทางด้านการศึกษา ตลอดจนเข้าใจในระเบียบและนโยบายของโรงเรียนด้วย มิฉะนั้นจะก่อให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้บริหารโรงเรียนภายหลัง

การจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ ระบุสาระสำคัญของระเบียบข้อบังคับต่อไปนี้

- ก. วัตถุประสงค์ของสมาคม
- ข. สถานที่ สำนักงาน ของสมาคม
- ค. ชื่อสมาคม
- ง. สมาชิกภาพ

จ. การบริหารงานของสมาคม

ฉ. การเงินและอำนาจการเบิกจ่ายเงิน

ช. การยกเลิกสมาคม

การยื่นเรื่องราวขอตั้งสมาคม ให้ยื่นต่อกองวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวง  
ศึกษาธิการ และขอจดทะเบียนเป็นสมาคมจากกระทรวงมหาดไทย

### การดำเนินงานของสมาคมผู้ปกครองและครู

การดำเนินงานของสมาคมผู้ปกครองและครู มีสาระสำคัญดังนี้

1. กรรมการของสมาคม ประกอบด้วย นายกสมาคม อุปนายกสมาคมเลขาธิการ  
เหรัญญิก ประธานสัมพันธ์ ปฏิคม และกรรมการอีกจำนวนหนึ่ง กรรมการดังกล่าวได้มาจากการ  
เลือกตั้งจากสมาชิกที่เป็นผู้ปกครองนักเรียน และจากสมาชิกที่เป็นครูในโรงเรียน กรรมการ  
สมาคมไม่มีเงินเดือน

2. สมาชิกของสมาคม ได้แก่ผู้ปกครองนักเรียน และครูในโรงเรียนสมาชิกต้องเสียค่า  
บำรุงตามอัตราที่สมาคมได้กำหนดไว้

3. การประชุม กรรมการอาจนัดให้มีการประชุมเดือนละครั้ง หรือมากกว่านั้นแล้วแต่  
ความเหมาะสม ควรประชุมนอกเวลาราชการ ทั้งนี้เพื่อมิให้เสียเวลาในการเรียนการสอน

### 4. บทบาทของสมาคม

4.1 เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่ผู้บริหารโรงเรียน ในเรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียน  
ขอปรึกษา

4.2 ดำเนินการในเรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนมอบหมาย

4.3 จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครอง

4.4 จัดหาเงินสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน

### แนวโน้มของการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูของโรงเรียนโดยทั่วไป เมื่อระยะเวลา  
สิบกว่าปีที่แล้วมา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวนักเรียนเป็นประการสำคัญ แต่เมื่อ พ.ศ. 2516  
จนมาถึงปัจจุบัน แนวโน้มของวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูมีทิศทางเปลี่ยน  
ไปจากเดิม คือเพื่อเพิ่มพูนสวัสดิการของครูและนักเรียน โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครอง  
อีกประการหนึ่งก็คือ เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองทางด้านวิธีการอบรมสั่งสอนนักเรียนตามหลัก  
ทฤษฎีทางจิตวิทยา

สำหรับโรงเรียนราษฎร์ การจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูก็เพื่อลดภาระความรับผิดชอบ  
ของผู้บริหารโรงเรียนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับการบริหาร เพิ่มสวัสดิการทั่วไปในโรงเรียน

ทั้งการเรียนการสอน สวัสดิการครู และสวัสดิการนักเรียน

เหตุผลที่ทำให้วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูเปลี่ยนไปจากเดิมก็เพราะภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้ผู้บริหารโรงเรียนแต่ละโรงเรียนต้องดิ้นรนหาทางออกด้วยตนเอง โดยพยายามดึงเอาความร่วมมือของผู้ปกครองเข้ามาช่วยด้วยอีกประการหนึ่ง ดังนั้นบทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูที่พบเห็นในปัจจุบัน จึงเน้นหนักทางด้านสวัสดิการที่ให้แก่ครูและนักเรียนมากกว่าจะวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนเหมือนเช่นที่เคยปฏิบัติมา (สภาผู้ปกครองและครู, 2518 : 11) จำนวนของสมาคมผู้ปกครองและครูที่ทำการจดทะเบียนที่กองทะเบียน สมาคมปรากฏผลว่าสูงขึ้นโดยเฉลี่ย 4.1% เห็นได้ว่าประชาชนโดยทั่วไปมองเห็นความจำเป็นในการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูมากขึ้น

#### ประโยชน์ที่ได้จากสมาคมผู้ปกครองและครู

1. ผู้ปกครองและครูมีโอกาสได้พบปะใกล้ชิดกัน ได้ทราบปัญหาต่าง ๆ ของเด็ก และได้ร่วมมือกันแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ
2. การศึกษาของเด็กจะได้ผลดียิ่งขึ้น เพราะครูและผู้ปกครองได้ร่วมกันจัดสภาพของสังคม โดยคำนึงถึงเยาวชนเป็นสำคัญ
3. สร้างทัศนคติที่ดีให้ผู้ปกครอง เข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเข้าใจและการร่วมมือกันเพื่อการศึกษา
4. ผู้ปกครองได้ปรึกษาหารือกันในเรื่องอื่น มีความรู้อันเป็นแนวทางให้ประชาชนเข้าใจการศึกษาของชาติให้ดียิ่งขึ้น
5. ผู้ปกครองจะภูมิใจและปลื้มปริ่มที่ได้ร่วมกันสร้างคุณประโยชน์ให้เยาวชนและชุมชน
6. ผู้ปกครองจะรู้สึกว่าคุณมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของโรงเรียนด้วย และให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา
7. จะทำให้การศึกษาของชาติได้รับการส่งเสริมให้ดำเนินไปสมความมุ่งหมายอย่างจริงจัง (สุชา จันทน์เอม, มปป : 73-74)